

4. Янкович О. І., Романишина Л. М., Бойко М. М., Лупак Н. М., Паламарчук Л. М. Освітні технології у короткому викладі: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Астон, 2012. 143 с.

УДК 37:179.9:373.2

Доманюк О. М.

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка
domanukoksana@gmail.com

ДОБРОЗИЧЛИВІСТЬ ЯК БАЗОВА ЯКІСТЬ ЗРОСТАЮЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

У сучасному суспільстві все частіше спостерігаються розповсюдження збайдужіння, жорстокості, апатії, деформування моральних основ, прояви антигуманності та відвертої агресії. Вирішення означеної проблеми потребує значних зусиль державних органів, наукових установ та закладів освіти, в тому числі дошкільної. Саме дошкільний вік характеризується сприйнятливістю до виховних впливів.

Проблеми розвитку та формування моральних якостей підростаючого покоління представлено у дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених (Ш. Амонашвілі, Л. Артемова, А. Богуш, Н. Гавриш, О. Кононко, В. Кузь, В. Кузьменко, М. Машовець, Т. Піроженко, Т. Поніманська). З-поміж широкого спектру означеної проблеми фахівці увиразнюють значущість формування доброзичливості як базової особистісної якості. Аналіз наукових праць дає змогу стверджувати, що доброзичливість дитини дошкільного віку є важливою складовою її соціальної компетентності та запорукою морального зростання. У психологічних і педагогічних дослідженнях останніх років питання виховання доброзичливості у дітей старшого дошкільного віку висвітлюється багатоаспектно, зокрема: формування поваги до українського народу (А. Богуш, Н. Лисенко); виховання вмінь гуманної поведінки та гуманних взаємин дошкільників у спільній діяльності (Л. Артемова, Г. Беленька, О. Буракова, О. Козлюк, В. Котирло, І. Савченко); формування доброзичливості до представників інших народів (З. Амет-Уста); виховання шанобливого ставлення до дорослих (О. Бутенко, А. Карнаухова, А. Курчатова) тощо.

Доброзичливість є похідним від слова «добро». Словник української мови (за ред. І. Білодіда) тлумачить доброзичливість як моральну якість, притаманну доброзичливій людині. При цьому доброзичлива людина – та, яка зичить людям добра, співчутливо ставиться до інших, дбає, піклується про них, виражає до них хороше ставлення, прихильність, приязнь [5, с. 325].

Серед значущих завдань морального виховання Т. Поніманська виокремлює формування гуманного ставлення до навколишнього світу та морально-вольових якостей особистості. З-поміж усіх дослідниць виокремлює доброзичливість, яку тлумачить як співчутливе, прихильне ставлення до інших

людей, піклування про них. У поведінці дітей старшого дошкільного віку доброзичливість виявляється в загальному емоційно-позитивному ставленні до дітей, відчутті радості та задоволення від взаємодії з ними [4, с. 257].

На необхідності з раннього віку формувати в дітей уміння підтримувати доброзичливі взаємини з оточенням також звертає увагу Н. Гавриш. Вона трактує доброзичливість як один із проявів соціально довірливої поведінки людини, поширення якої унеможливило б конфлікти в суспільстві. Формувати навички доброзичливої взаємодії в дошкільників, за висновками дослідниці, можна за умови відповідної спрямованості дорослих, усвідомлення ними власної відповідальності щодо означеного напрямку виховної роботи [2, с. 40].

Доречними для нашого наукового пошуку є інтерпретація досліджуваної дефініції Т. Павленко, яка пояснює доброзичливість як ставлення до людини, спрямоване на її благо, діяння добра, прихильність, симпатія, співчуття, милосердя; із морального погляду, доброзичливість є обов'язком людини. Дослідник відзначає, що в доброзичливості вбачається не лише безумовне визнання в іншій людині її моральної гідності, а й виражається миролюбність, дружність, готовність до плідної співпраці [3, с. 74].

Власну позицію пропонує З. Амет-Уста, яка виокремлює три напрями трактування поняття «доброзичливість»: утворення сфери моральної свідомості особистості; утворення сфери моральних почуттів; утворення моральної поведінки.

Авторка переконує, що прибічники першого напрямку вважають, що доброзичливість розвивається тільки за умов використання моральної свідомості, тобто на основі розуміння необхідності чинити відповідно до суспільно значущих норм і правил. Згідно з другим напрямом, зважаючи на міру того, як часто людина виявляє почуття доброзичливості, в неї формується внутрішнє прагнення до постійного прояву доброзичливості, яка збагачує і звеличує особистість. Досліджуючи феномен «доброзичливість» у сфері моральної поведінки, З. Амет-Уста стверджує, що це самостійний, свідомий вибір людини, її особиста думка та активність щодо побудови доброзичливих взаємин, які становлять її активну життєву позицію. Дослідниця вважає, що доброзичливість доцільно розглядати як моральну якість особистості, що проявляється в її відкритості, чуйності, прихильності до інших, щирості, здатності до співпереживання та дієвої допомоги з позиції людинолюбства. У такому руслі, на думку авторки, доброзичливість уособлює в собі елементи всіх трьох напрямів – моральної свідомості, почуттів і поведінки [1, с. 39].

Здійснений теоретичний аналіз поняття дає підстави стверджувати, що «доброзичливість дітей старшого дошкільного віку» – це фундаментальна моральна якість, яка проявляється у співчутливому, прихильному, емоційно-позитивному ставленні до дорослих та однолітків; піклуванні про них і відчутті радості та задоволення від взаємодії з ними; розумінні та прийнятті індивідуальності інших людей, умінні цінувати і турбуватися про їхні потреби та інтереси, налагодженні дружніх взаємин у різноманітних видах діяльності не лише в закладі дошкільної освіти, а й поза його межами.

Отже, доброзичливість, на нашу думку, є найвищою загальнолюдською

цінністю, яка виявляється в конкретних діях, відповідальності за вчинки, визнанні власних помилок. Означена якість виражається миролюбством, толерантністю, терпінням, шанобливістю та може широко застосовуватися не лише щодо людини, а й природи та всього живого.

Література

1. Амет-Уста З. Доброзичливе ставлення до людей різних національностей у дітей старшого дошкільного віку у дефініційному полі дослідження. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2015. № III(23), Issue: 46. С. 39–42.
2. Гавриш Н. Доброму всюди добре, або як допомогти дітям зростати доброзичливими. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017. № 8. С. 40–45.
3. Павленко Т. Почему они конфликтуют?: Общение дошкольников. *Дошкольное воспитание*. 2012. № 1. С. 72–77.
4. Поніманська Т. І. Підготовка педагога до виховання дітей старшого дошкільного віку в світлі гуманістичної парадигми. *Науковий вісник Донбасу*. 2013. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_4_46 (дата звернення: 17.08.2017 р.)
5. Словник української мови: у 11-ти т. / ред. кол.: І. К. Білодід (гол.) та ін. К.: Наукова думка, 1970–1980.

УДК 377.172.(075.3)

Дранічнікова В. А.

викладач загальноосвітньої підготовки

ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти»

dranjnikova@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Одним із найактуальніших завдань сучасної освіти і виховання в Україні є створення умов для формування людини-громадянина, для якої демократичне громадянське суспільство є осередком для розкриття її творчих можливостей, задоволення особистих та суспільних інтересів. Це може забезпечити система громадянської освіти (ГО), що має на меті підготовку молоді до активної участі в житті демократичного суспільства і формування її **громадянської компетентності**.

Під *компетентністю* людини розуміють «...динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [1]. Такі набори знань, умінь, навичок і ставлень набуваються як протягом життя, так і у процесі навчання. Сформована компетентність дозволяє людині визначити (розпізнати)